

Taal

Handleiding • Groep 7 • Blok 4

Picto's

Deze opdracht doe je als je tijd hebt.

Deze opdracht doe je alleen.

Deze opdracht doe je samen.

Deze opdracht doe je in een groepje.

Dit is een bewegingsopdracht.

Deze opdracht schrijf je op een blaadje.

Blok 4 Differentiatie

Cheeta-opdracht

De cheeta-opdracht is een extra opdracht aan het eind van elke les, in te zetten als tempodifferentiatie.

Herhalen en toepassen

Extra oefeningen voor Woordenschat en Taal verkennen.

Leerwerkschrift **Opdracht 1** De leerlingen lezen uitdrukkingen waarin een woord ontbreekt. Ze kiezen welk woord in de zin hoort en schrijven de betekenis van de uitdrukking op.

 Opdracht 2 De leerlingen schrijven in groepjes van twee zo veel mogelijk zinnen met de zinsdelen onderwerp, gezegde met alleen persoonsvorm, gezegde met persoonsvorm en voltooid deelwoord en gezegde met persoonsvorm en hele werkwoord. Het tweetal dat de meeste correcte zinnen kan bedenken, wint.

 Opdracht 3 De leerlingen lezen stellingen voor en geven aan of ze het daar wel of niet mee eens zijn. Als ze het onderling niet eens zijn, proberen ze elkaar te overtuigen met argumenten.

Leerwerkschrift **Opdracht 1** De leerlingen verbinden de passende omschrijving met de uitdrukking.

Maat **Opdracht 2** De leerlingen maken zinnen met verschillende gezegden. Een zin met alleen de persoonsvorm, een zin waarin het gezegde bestaat uit persoonsvorm en hele werkwoord en een zin waarin het gezegde bestaat uit persoonsvorm en voltooid deelwoord.

 Opdracht 3 De leerlingen lezen stellingen voor en geven aan of ze het daar wel of niet mee eens zijn. Als ze het onderling niet eens zijn, proberen ze elkaar te overtuigen met argumenten.

Pluswerk

Woordenschat De leerlingen omschrijven een aantal doelwoorden, maken zinnen met twee gegeven doelwoorden, bedenken het antoniem van een woord en maken er een zin mee, en ze bedenken nieuwe woorden van samengestelde doelwoorden.

Taal verkennen De leerlingen schrijven een dialoog bij een afbeelding en gebruiken daar het voltooid deelwoord bij. Ze schrijven bij een uitdrukking een zin met een gezegde met een voltooid deelwoord of het hele werkwoord, ze bedenken interviewvragen met een gezegde met een voltooid deelwoord of het hele werkwoord erin en ze schrijven zinnen met een mening waarin een voltooid deelwoord gebruikt wordt.

Woordenschat De leerlingen schrijven een dialoog waarin aangegeven doelwoorden gebruikt worden, vullen woorden aan tot doelwoorden en schrijven met drie doelwoorden een zin. Ze bedenken het antoniem van een woord en maken er een zin mee en ze bedenken zo veel mogelijk (doel)woorden bij gegeven woorden.

Taal verkennen De leerlingen zetten een streep onder de lijdende voorwerpen in het verhaal en ze maken zinnen met een lijdend voorwerp met gegeven zelfstandige naamwoorden en werkwoorden. Ze vertalen zinnen uit het Esperanto en passen de regels over onderwerp en lijdend voorwerp toe.

Mijn Pakket

Voor Woordenschat en Taal verkennen kunnen leerlingen extra oefenen. De leerling oefent op eigen niveau, afhankelijk van de resultaten. Zie de handleiding Leerlingsoftware in de cockpit onder 'jaaroverzicht'.

Spitswerk

Dit werkschrift is bedoeld voor de meerbegaafde leerling en benadert taal vanuit een ander perspectief. De uitdagende taken doen een beroep op hogere cognitieve vaardigheden van de leerling.

H7 Les 1

Spreeken en luisteren

Woordenschat

Lesdoelen

Spreeken en luisteren

- De leerling leert overleggen in een kleine groep.
- De leerling leert tijdens een gesprek informatie uitwisselen.
- De leerling leert de rollen die nodig zijn bij een groepsgesprek.

Woordenschat

- De leerling leert de betekenis van 20 nieuwe woorden.

Lesvoorbereiding

- Zet les 1 klaar op het digibord.
- Bereid het semantiseren van de doelwoorden voor.
- Combinatiegroep: print de start- en afsluitopdracht bij deze les.
- *Preteaching*: zie de aanwijzingen bij Extra instructie.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- combinatiegroep: printblad Start- en afsluitopdracht

Kijkwoorden

- de beeldhouwkunst
- de beitel
- de ijssalon
- de sculptuur

Leeswoorden

- het festival
- de gave
- de graad Celsius
- graveren
- iets omzetten in iets anders
- de moeilijkheidsgraad

Weetwoorden

- belangstellend
- de bezienswaardigheid
- het gepriegel
- het meesterwerk
- nauwgezet
- de rondleiding
- de selectie
- slijpen
- de vaste stof
- de vloeistof

Hoofdstuk 7
Les 1

Spreeken en luisteren

- Je leert overleggen in een kleine groep.
- Je leert tijdens een gesprek informatie uitwisselen.
- Je leert de rollen die nodig zijn bij een groepsgesprek.

Woordenschat

- Je leert de betekenis van 20 nieuwe woorden.

Kijkwoorden

- de beeldhouwkunst
- de beitel
- de ijssalon
- de sculptuur

Leeswoorden

het festival: verschillende voorstellingen en feestelijke activiteiten bij elkaar.
Op het festival kun je bioscopen zien, maar ook is er bijvoorbeeld een ijsbaan.

de gave: iets wat je van nature heel goed kunt.
Ik kan goed tekenen, maar ik heb geen talent voor muziek.

de graad Celsius: maat waarmee je aangeeft hoe warm of koud het is.
Het is min acht graden Celsius en dus vrieskoud.

graveren: met een scherp gereedschap iets krassen in bijvoorbeeld glas of metaal.
De man graveert de lijnen van de manen van het paard in het glas.

iets omzetten in iets anders: iets in iets anders veranderen.
Wol kan omgezet worden in gaas.

de moeilijkheidsgraad: hoe moeilijk iets is.
Sommige basissen hebben een hoge moeilijkheidsgraad, en dan kun je gemakkelijk iets misgaan.

Weetwoorden

- belangstellend
- de bezienswaardigheid
- het gepriegel
- het meesterwerk
- nauwgezet
- de rondleiding
- de selectie
- slijpen
- de vaste stof
- de vloeistof

IJskoud

1 Bekijk de afbeelding en lees de tekst.

Beantwoord de vragen.

- Wat vertelt de tekst over het verhaal? *Wat is ijskoud op de foto waar de meisjes en de jongens zijn?*
- Wat is de man met de zaag aan het doen? *Hij zaagt een ijsblok op een blok van ijs.*
- Heb jij wel eens zulle beelden gezien?

Luister en kijk naar het verhaal.

Voer een gesprek over berepen.
De gast heeft vragen over berepen die met kunst te maken hebben. Beantwoord het gesprek voor.

Over het zo:

- Maak eerst afspraken:
 - Wie zorgt ervoor dat iedereen aan de beurt komt?
 - Wie wil er op de tijd?
 - Wie schrijft de belangrijkste dingen op en vertelt die straks aan de klas?
- Verel aan elkaar:
 - Wieke berepen in de kunst kun je?
 - Wat lijkt je leuk aan die berepen? En wat niet? Leg ook uit.
- De vertelgroep vertelt wat hij heeft voorgeschreven. Is de samenvatting duidelijk?

Gesprekstip

- De voorzitter leest het gesprek.
- De verslaggever schrijft de tekst op.
- De verslaggever houdt de tijd in de gaten.
- De verslaggever zorgt dat iedereen zijn of haar mening kan geven.

Bekijk het plaatje.
Zou jij willen slijpen in de ijsbaan?
Wat drie dingen in die je leuk vinden en drie dingen die je niet leuk vinden.

Leuk: *ijssculptuur, ijsbaan, ijs van taal, ijs van taal, ijs van taal, ijs van taal*

Niet leuk: *ijssculptuur, ijsbaan, ijs van taal, ijs van taal, ijs van taal, ijs van taal*

Lesinhoud

15

Introductie

- Vraag aan de leerlingen of ze wel eens standbeelden van ijs hebben gezien. Laat de leerlingen op elkaar reageren, waardoor er een gesprek ontstaat.
- Ga naar het digibord en doe de oefening(en).
- Bespreek kort de leerdoelen met de leerlingen.

Instructie

- Bespreek de Spreektips. Ga in op de verschillende rollen.
- Vraag waar je op moet letten tijdens het spreken. (Woordkeuze, verstaanbaarheid en spreektempo. Kijk de anderen aan, let op of iemand iets wil zeggen en of anderen begrijpen wat je bedoelt.)
- Semantiseer een aantal kijk- en leeswoorden. Beeld de leeswoorden bijvoorbeeld uit (*graveren*: kras met een spijker in een plank; *slijpen*: maak een slijpbeweging met twee messen) of verwoord ze.
- Laat de leerlingen de rijtjes weetwoorden doorlezen en bespreek de voor hen moeilijke woorden.
- Oefen de woorden *het festival* en *nauwgezet* door samen met de leerlingen een woordspin en een woordtrap in te vullen. Gebruik hiervoor de schema's op het digibord. Voorbeeld:
 - woordspin: *het festival* → groot feest – veel mensen – een bepaald onderwerp
 - woordtrap: *nauwgezet* → slordig – nauwgezet – heel erg precies
- Bekijk samen de opdrachten, lees ze voor en licht ze zo nodig toe.

Opdracht 1 Bekijk met de leerlingen de titel en de afbeelding.

Opdracht 2 Beantwoord samen met de leerlingen de oriënterende vragen.

Opdracht 3 Start op het digibord de verhaalanimatie *IJskoud!*

- Vorm voor opdracht 4 groepjes van vier leerlingen. Laat de leerlingen de rollen onderling verdelen.

25

Verwerking

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 4 De leerlingen voeren een gesprek over kunstberoepen.

Opdracht 5 De leerlingen bedenken wat wel en wat niet leuk is aan het slapen in een ijshotel.

5

Reflectie

- Bespreek opdracht 4. Bespreek hoe de rollen zijn uitgevoerd. Hoe ging de beurtwisseling: is iedereen aan bod geweest? Laat de verslaggevers samenvatten wat er gezegd is in hun groepje.

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Laat leerlingen met een beperkte woordenschat de weetwoorden vooraf bekijken en moeilijke woorden opschrijven in hun leerwerkschrift bij Mijn pittige woorden. Bespreek daarna de betekenis van die woorden.

Instructie

Leerwerkschrift Maat

Vraag of de leerlingen overeenkomsten en verschillen zien tussen de woorden (overeenkomsten: *de graad Celsius* en *de moeilijkheidsgraad*, verschillen: *de vloeistof* en *de vaste stof*).

Opdracht 4

Leerwerkschrift Maat en NT2

Let erop dat ook de minder taalvaardige leerlingen aan het woord komen.

Compactroute

Woorden en definities lezen, opdracht 2 en 3.

Combinatiegroep

Startopdracht combinatiegroep

De leerlingen maken de startopdracht op het printblad. Ze bedenken wat er allemaal nodig is bij de voorbereiding van een tentoonstelling.

Afsluitopdracht combinatiegroep

De leerlingen maken de afsluitopdracht op het printblad. Ze maken de uitnodiging aan de ouders voor een tentoonstelling.

H7 Les 2

Spreeken en luisteren

Woordenschat

Lesdoelen

Spreeken en luisteren

- De leerling leert het verband tjdsvolgorde herkennen.
- De leerling leert een luistertekst samenvatten in een schema.

Woordenschat

- De leerling oefent de betekenis van de 20 woorden uit les 1.

Lesvoorbereiding

- Zet les 2 klaar op het digibord.
- *Preteaching*: zie de aanwijzingen bij Extra instructie.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat

Hoofdstuk 7 Les 2

Spreeken en luisteren • Is leer het verband tjdsvolgorde herkennen. • Is leer een luistertekst samenvatten in een schema.

Woordenschat • Is oefen de betekenis van de 20 woorden uit les 1.

1 Je gaat luisteren naar een luistertekst. *Meerdere antwoorden mogelijk.*

1. Wat weet je al van (be)sculpturen maken?
2. Je moet stakos een samenvatting van het verhaal maken met een pijldiagram. Hoe ga je luisteren? Globaal of precies?
3. Luister naar het verhaal. Maak aantekeningen tijdens het luisteren.

2 Maak een pijldiagram.

1. Bekijk de stappen voor het maken van (be)sculpturen in het pijldiagram.
2. Benoem de stappen voor het maken van een (be)sculptuur. Gebruik je aantekeningen. Schrijf de stappen op de juiste plek in het pijldiagram.
3. Welke betekenis hoort bij het woord? Teken een lijn.

de sculptuur met veel aandacht en heel precies
de beelst het kleizen van wat geschnit is
naargeziet door wijven met gereedschap iets scherper maken
de selectie materiaal dat niet kan stromen
de vaste stof het beelst
vijgen gereedschap om een vorm in hout of steen te maken

3 Zoek woorden bij elkaar en vorm nieuwe woorden. Vul ook in wat het woord betekent.

de sculptuur met veel aandacht en heel precies
de beelst het kleizen van wat geschnit is
naargeziet door wijven met gereedschap iets scherper maken
de selectie materiaal dat niet kan stromen
de vaste stof het beelst
vijgen gereedschap om een vorm in hout of steen te maken

4. Val het goede woord in.

Kies uit: smachten | graven | groen | groen Celica | festival | geprege | meesterwerken

1. In China houden ze heel grote **festivals** met (be)sculpturen.
2. Het is dan winter en heel koud: weel **graven** onder het **gras** en **gras**.
3. Bij zure kou is water **vroor** in je niet meer nodig.
4. Chinese hebben echt een **leer** voor deze prachtige kunstvorm.
5. De kleinste details weten ze in hun (be)sculpt te **graven**.
6. Je getoet je ogen met, **zich** **geprege** is het.
7. Echt, de mooiste **meesterwerken** vind je op Chinese shows.

5. Zoek woorden bij elkaar en vorm nieuwe woorden. Vul ook in wat het woord betekent.

de sculptuur met veel aandacht en heel precies

de beelst het kleizen van wat geschnit is
naargeziet door wijven met gereedschap iets scherper maken
de selectie materiaal dat niet kan stromen
de vaste stof het beelst
vijgen gereedschap om een vorm in hout of steen te maken

6. Zand of lijn? In Scheveningen is elke zomer een tentoonstelling van zandsculpturen. Schrijf een korte tekst over wat je liever zou zijn: een (be)sculptuur of een zandcarver. Gebruik de woorden uit les 1. Vul je argumenten in.

Meerdere antwoorden mogelijk.

LEERWERKSCHRIFT blz. 8 – 9 – 10 – 11

Hoofdstuk 7 Les 2

Spreeken en luisteren • Is leer het verband tjdsvolgorde herkennen. • Is leer een luistertekst samenvatten in een schema.

Woordenschat • Is oefen de betekenis van de 20 woorden uit les 1.

1 Je gaat luisteren naar een luistertekst. *Meerdere antwoorden mogelijk.*

Luister goed naar de globaal. Denk van het is gemaakt woord. Daarna vertel hij hoe de beelden van (s) gemaakt worden.

1. Bedenk wat je al weet van (be)sculpturen maken.
2. Je moet stakos een samenvatting van het verhaal maken met een pijldiagram. Hoe ga je luisteren? Globaal of precies?
3. Luister naar het verhaal. Maak aantekeningen tijdens het luisteren.

2 Maak een pijldiagram.

1. Bekijk de stappen voor het maken van (be)sculpturen in het pijldiagram.
2. Benoem de stappen vanaf start voor het maken van een (be)sculptuur. Gebruik je aantekeningen. Schrijf de stappen op de juiste plek in het pijldiagram.
3. Welke betekenis hoort bij het woord? Teken een lijn.

de sculptuur met veel aandacht en heel precies
de beelst het kleizen van wat geschnit is
naargeziet door wijven met gereedschap iets scherper maken
de selectie materiaal dat niet kan stromen
de vaste stof het beelst
vijgen gereedschap om een vorm in hout of steen te maken

3 Zoek woorden bij elkaar en vorm nieuwe woorden. Vul ook in wat het woord betekent.

de sculptuur met veel aandacht en heel precies
de beelst het kleizen van wat geschnit is
naargeziet door wijven met gereedschap iets scherper maken
de selectie materiaal dat niet kan stromen
de vaste stof het beelst
vijgen gereedschap om een vorm in hout of steen te maken

4. Welk ander woord past in de zin? Let op het blauwe woord.

Kies uit: smachten | festival | graven | meesterwerken | geprege | groen | groen Celica | een groen

1. In China houden ze heel grote **meesterwerken** met (be)sculpturen. **festivals**.
2. Het is dan winter en heel koud: weel **graven** onder het **gras** en **gras**.
3. Bij zure kou is water **vroor** in je niet meer nodig. **vroor**.
4. Chinese hebben echt een **leer** voor deze prachtige kunstvorm. **geprege**.
5. De kleinste details weten ze in hun (be)sculpt te **graven**.
6. Je getoet je ogen met, **zich** **geprege** is het. **geprege**.
7. Echt, de mooiste **meesterwerken** vind je op de Chinese shows. **meesterwerken**.

5. Zoek woorden bij elkaar en vorm nieuwe woorden. Vul de woorden achter de goede betekenis in.

de sculptuur met veel aandacht en heel precies

de beelst het kleizen van wat geschnit is
naargeziet door wijven met gereedschap iets scherper maken
de selectie materiaal dat niet kan stromen
de vaste stof het beelst
vijgen gereedschap om een vorm in hout of steen te maken

6. Zand of lijn? In Scheveningen is elke zomer een tentoonstelling van zandsculpturen. Rijg naar de foto. Bedenk bij elk woord een zin. Vul die in.

1. de zandcarver **zandcarver** **antwoorden mogelijk**.
2. de sculptuur
3. de moelighelgrad

LEERWERKSCHRIFT MAAT blz. 8 – 9 – 10 – 11

Lesinhoud

5 Introductie

- Ga naar het digibord en bespreek het pijldiagram. Vraag de leerlingen waar dit pijldiagram over gaat en waar je zo'n pijldiagram voor gebruikt. (Een pijldiagram laat zien wat je moet doen en in welke volgorde je dat moet doen.)
- Bespreek kort de leerdoelen met de leerlingen.

Instructie

- Vertel de leerlingen dat ze opnieuw gaan luisteren naar het verhaal uit les 1. Daarna maken ze een samenvatting van het verhaal en geven ze in een pijldiagram weer hoe de ijssculpturen gemaakt worden.
- Bekijk samen de opdrachten, lees ze voor en licht ze zo nodig toe.

Opdracht 1 Bereid de leerlingen voor op het luisteren en laat ze de vragen van opdracht 1 alvast lezen.

- Laat het verhaal op het digibord horen. Maak de vragen samen met de leerlingen.

35 Verwerking

Opdracht 2 De leerlingen vullen het verhaal schematisch in het pijldiagram in.

Opdracht 3 De leerlingen verbinden doelwoorden met de betekenissen.

Opdracht 4 De leerlingen schrijven het goede doelwoord in de contextzin.

Maat De leerlingen vervangen de blauwe woorden in de zin door doelwoorden.

Opdracht 5 De leerlingen zoeken twee woordstukjes bij elkaar die samen een doelwoord vormen. Ze schrijven ook de betekenis op.

Maat De leerlingen zoeken twee woordstukjes bij elkaar die samen een doelwoord vormen en schrijven dat achter de goede betekenis.

Opdracht 6 De leerlingen schrijven een verhaal met een vergelijking tussen ijscarven en zandcarven.

Maat De leerlingen bekijken de afbeelding en bedenken zinnen bij gegeven woorden.

5 Reflectie

- Bespreek opdracht 2 met behulp van het digibord. Laat het pijldiagram door een leerling invullen.
- Vraag de leerlingen of ze begrijpen wat het nut is van het maken van een pijldiagram. (Je leert iets in een schema samen te vatten, waarbij je goed let op de tijdsvolgorde.)
- Kijk voor de antwoorden op het digibord.

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Laat Maat-leerlingen de doelwoorden van les 1 nog een keer bekijken en eventueel opschrijven bij Mijn pittige woorden. Bespreek vooraf de opbouw en functie van een pijldiagram. (Het geeft de opeenvolgende stappen van een handeling weer. Eerst doe je ..., dan doe je ..., als laatste doe je ...)

Opdracht 1

Leerwerkschrift Maat en NT2

Laat het verhaal uit les 1 individueel op de computer beluisteren en bekijken.

Opdracht 4

Leerwerkschrift Maat en NT2

Laat de leerlingen eerst een omschrijving geven van de doelwoorden.

Dyslexie

Laat de leerlingen zichzelf controleren. Ze lezen de zin nog een keer in zichzelf en zeggen daarbij het doelwoord nog een keer hardop.

Opdracht 5

Taalsterk

Laat de leerlingen naast omschrijvingen ook zinnen of een verhaal met de doelwoorden opschrijven.

Coöperatieve werkvorm

Opdracht 4

Beide leerlingen lezen eerst voor zichzelf de zinnen en nemen denktijd om de goede doelwoorden te vinden. Na deze voorbereiding leest leerling 1 de zin en noemt leerling 2 het woord. Had leerling 1 dat woord ook in gedachten? Als ze het eens zijn, schrijven ze het antwoord op. Daarna wisselen ze van rol.

Compactroute

Opdracht 1 en 4.

Lesinhoud

20

Introductie

- Geef aan dat de leerlingen vandaag een instructietekst gaan lezen. Vraag wat ze nog weten over dit type tekst. Vraag wanneer een instructietekst wordt gebruikt (als je iets moet maken of doen). Vraag waaraan je een instructietekst herkent (korte zinnen die meestal beginnen met een werkwoord, de zinnen zijn genummerd of bevatten opsommingstekens en hebben een vaste volgorde, soms worden ze verduidelijkt met een afbeelding). Vraag welke instructieteksten ze nog kennen (bijvoorbeeld: recepten, gebruiksaanwijzingen en handleidingen).
- Ga naar het digibord en doe de oefening(en).
- Bespreek kort de leerdoelen met de leerlingen.

Instructie

- Doe de oefening(en) op het digibord.
- Laat de leerlingen de rijtjes weetwoorden doorlezen en bespreek de voor hen moeilijke woorden.
- Besteed extra aandacht aan het figuurlijk taalgebruik: *uit alle macht* en *op een gegeven moment*.

Opdracht 1 Bekijk samen met de leerlingen de tekst.

Opdracht 2 Maak samen met de leerlingen de oriënterende vragen.

Opdracht 3 Lees samen met de leerlingen de tekst.

Opdracht 4 Bespreek de vragen. Bespreek met de leerlingen de kenmerken en de opbouw van een instructietekst. Vraag de leerlingen of ze stap 2 en 3 kunnen beschrijven of met gebaren kunnen laten zien. Laat eventueel een schets maken.

- Bekijk samen de overige opdrachten, lees ze voor en licht ze zo nodig toe.

20

Verwerking

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 5 De leerlingen beantwoorden vragen over (onbekende) doelwoorden.

Opdracht 6 De leerlingen schrijven een instructietekst voor het maken van waterijsjes.

5

Reflectie

- Bespreek de opdrachten met behulp van het digibord. Bespreek met de leerlingen nogmaals de kenmerken van een instructietekst. Wanneer gebruik je zo'n tekst? Waaraan zie je dat het een instructie is? Hoe lees je zo'n tekst? (Als je deze echt wilt gebruiken, moet je een instructie heel precies lezen.)

Leren woorden te leren

Een onbekend woord?

Activeer de woordkennis. Herhaal hoe de leerlingen de betekenis kunnen afleiden. Laat de stappen herhalen (woord zelf → samenstelling, afleiding; context → definitie, synoniem, tegenstelling, andere woorden, plaatje; vervanging). Bespreek interactief hoe je tot de woordenboekvorm komt bij de volgende woorden in de tekst:

- Zin 1: *ontgroeid* (→ werkwoord → voltooid deelwoord → woordenboekvorm = ontgroeien).
- *Zo bouw je een iglo*, stap 1, zin 2: *keer* (deel van een woordgroep: keer ... om → persoonsvorm → woordenboekvorm = omkeren).
- *Zo maak je een ijssculptuur*, stap 3, zin 2: *gewenste* (bijvoeglijk naamwoord, verbuiging: +e → onverbogen vorm = woordenboekvorm = gewenst (bijvoeglijke naamwoorden staan ook in het woordenboek) of zoeken op het werkwoord *wensen*).

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Laat Maat-leerlingen de tekst alvast een keer lezen en de doelwoorden opschrijven bij Mijn pittige woorden.

Opdracht 3

Dyslexie

Laat de tekst door een taalsterke leerling voorlezen.

Opdracht 5

Taalsterk

Laat taalsterke leerlingen zinnen bedenken met doelwoorden, waarbij ze het betreffende woord weglaten. Een andere leerling kan de opdracht maken.

Leerwerkschrift Maat

Laat de leerlingen de woorden eerst opzoeken in de tekst en de zin hardop lezen.

Coöperatieve werkvorm

Opdracht 5

Vorm koppels van taalsterke en Maat-leerlingen. Als ze het eens zijn, schrijven ze de antwoorden op. Zo niet, dan proberen ze elkaar te overtuigen.

Compactroute

Woorden en definities lezen, opdracht 1, 2 en 3.

Combinatiegroep

Startopdracht combinatiegroep

De leerlingen maken tekeningen bij een instructietekst. Daarna bereiden ze het schrijven van een eigen instructietekst voor.

Afsluitopdracht combinatiegroep

De leerlingen maken een eigen instructietekst met tekeningen.

Lesinhoud

5 Introductie

- Herhaal met de leerlingen het verhaal van les 1. Vraag of ze zelf wel eens een tentoonstelling met ijssculpturen hebben gezien.
- Laat leerlingen vertellen wat ze inmiddels weten over ijscarven en ijsfestivals. Vraag wat ze nog meer zouden willen weten (bijvoorbeeld: iets over de geschiedenis ervan).
- Ga naar het digibord en bespreek kort de leerdoelen met de leerlingen.

Instructie

- Vraag de leerlingen of ze door de titel en de afbeelding een beeld krijgen van de inhoud van de tekst. Kunnen ze voorspellen waar de tekst over gaat?
- Vraag op welke manier de leerlingen de tekst gaan lezen. (Het is de bedoeling dat ze de tekst heel precies lezen.)
- Bespreek de doelwoorden van deze les met de leerlingen.
- Doe de oefening(en) met de doelwoorden.
- Toon de woordleerstrategieën. Deze gebruiken de leerlingen bij opdracht 5.
- Bekijk samen de opdrachten, lees ze voor en licht ze zo nodig toe.

35 Verwerking

Opdracht 1 De leerlingen bekijken de afbeelding bij de tekst en voorspellen waar de tekst over gaat.

Opdracht 2 De leerlingen lezen de tekst.

Opdracht 3 De leerlingen beantwoorden vragen over de tekstsoort, de inhoud, de structuur en de relatie tussen tekst en afbeelding. Ze controleren hun voorspelling bij opdracht 1.

Maat De leerlingen onderstrepen zinnen die volgens hen het best bij het verhaal passen en controleren hun voorspelling.

Opdracht 4 De leerlingen geven met *waar* of *niet waar* aan of een doelwoord correct uitgelegd wordt.

Maat De leerlingen schrijven op of een bewering klopt door *wel* of *niet* in de zin in te vullen.

Opdracht 5 De leerlingen schrijven op wat de schuingedrukte woorden betekenen en passen de woordleerstrategieën op het digibord toe.

Maat De leerlingen verbinden de vetgedrukte woorden in contextzinnen met de uitleg.

Opdracht 6 De leerlingen schrijven passende doelwoorden in contextzinnen.

Opdracht 7 De leerlingen bedenken een woordspin met het woord *de rage*.

5 Reflectie

- Bespreek de opdrachten met behulp van het digibord. Laat een aantal leerlingen voorlezen wat hun voorspelling bij opdracht 1 was. Laat andere leerlingen zeggen of deze voorspelling klopt.
- Kijk voor de antwoorden op het digibord.

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Laat Maat-leerlingen de tekst alvast een keer lezen en de doelwoorden opschrijven bij Mijn pittige woorden.

Opdracht 5

NT2 en Dyslexie

Vraag de leerlingen eerst een omschrijving in eigen woorden te geven van het schuingedrukte woord.

Opdracht 6

Taalsterk

Laat de leerlingen het verhaal uitbreiden met nog meer doelwoorden.

Leerwerkschrift Maat

Laat de leerlingen eerst de betekenis van de Kies uit-woorden omschrijven.

Coöperatieve werkvorm

Opdracht 5

Leerling 1 leest de eerste zin en benadrukt het schuingedrukte woord. Leerling 2 legt de betekenis uit en leerling 1 maakt dan de zin af. Steeds coachen en controleren de leerlingen elkaar. Nadat ze het hebben opgeschreven (leerwerkschrift) of een lijn hebben getrokken (leerwerkschrift Maat), wisselen ze van rol voor de volgende zin.

Transfer

Alle instructieteksten

Lees de tip in les 3 nog een keer. Vraag de leerlingen welke instructieteksten ze op school of thuis wel eens lezen. Maak interactief een inventarisatie. Denk aan recepten, spelregels, bouw- of vouwinstructies en knutselinstructies. Bespreek het verschil tussen het wel en niet voor je zien. Maak duidelijk dat visualiseren helpt bij het begrijpen van de instructie. Laat ze ervaren wat visualiseren is. De leerlingen doen hun ogen dicht. Lees een recept voor, bijvoorbeeld voor meloenbootjes (www.leukerecepten.nl/5-x-makkelijke-kindertraktaties/; NB: voor 12 bootjes). Zien ze aan het eind voor zich hoe de traktatie eruitziet? Laat de foto van het recept eventueel zien op het digibord.

Compactroute

Opdracht 1, 2 en 5.

Bewegend leren

Bied de leerlingen een bewegingsactiviteit aan. Deze activiteiten staan in de cockpit.

Lesdoelen

Dit kan ik nog

- De leerling herhaalt woorden uit blok 2.

Dit kan ik nu

- De leerling herhaalt woorden uit les 1, 3 en 4.

Lesvoorbereiding

- Print voor iedere leerling het scoreblad Woordenschat of gebruik het groeischrift.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- groeischrift of scoreblad Woordenschat

Ontwerp en onderzoekend leren

Werk je met de projectmap, dan kun je deze les vervangen door stap 1 van project 4.

Hoofdstuk 7
Les 5

Woordenschat

Dit kan ik nog
• ik herhaal de woorden uit blok 2.

Dit kan ik nu
• ik herhaal woorden uit les 1, 3 en 4.

pit stop

Dit kan ik nog

1 **Wat hoort bij elkaar?**
Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: het keukengere | de pincet | de barcode | de reflector | de maatbeker | de begeleider | de broektas

Hiermee kun je splinters uittrekken. de pincet

Hierin kweek je planten, bloemen en groenten. de broektas

Potten, pannen, lepels, schalen en nog veel meer. het keukengere

Hiermee kun je nooit te veel of te weinig nemen. de maatbeker

Hiersaan kun je precies zien om welk product het gaat. de barcode

2 **Wat is de omschrijving van het vetgedrukte woord?**
Teken een lijn.
Let op: je houdt twee antwoorden over.

Tijdens het feestje at Rik **overmatig** van de taart. • geslaagd

Ziekenhuizen zijn **openbare** gebouwen. • meer dan nodig

Zij is een zeer **succesvolle** advocaat. • volgens afspraak moeten krijgen

'Je hebt dit proefwerk helemaal **correct** gemaakt', zei de leerkracht. • meer dan voldoende

Ik kreeg van mijn vader een **royaal** bedrag mee op schoolreis. • met weinig kansen en mogelijkheden

• voor iedereen

• zonder fouten

3 **Welk woord past in de zin?**
Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: essentieel | afkomstig uit | het inkomen | nuttig | gering | permanent | de armoede

1 Het is **nuttig** om te leren koken voordat je op kamers gaat wonen.

2 De tentoonstelling blijft **permanent** in dit museum.

3 Dit goede doel wil **de armoede** in Afrika bestrijden.

4 Het is **essentieel** dat je goed oplet tijdens de les, want je krijgt er een toets over.

5 **Het inkomen** van mijn broer gaat elke maand helemaal op.

Dit kan ik nu

1 **Wat hoort bij elkaar?**
Lees de zinnen. Kijk naar de vetgedrukte woorden.
Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: de figurzaag | schaven | de expositie | de sculptuur | de mal | de beitel | de tjsalon

1 In de grote hal staat een stenen **beeld**. de sculptuur

2 Pak die **kleine zaag** eens, zodat ik dit figuurtje kan maken. de figurzaag

3 Om die vaas te maken, moet je eerst **een vorm maken om iets in te gieten**. de mal

4 Peter is lang bezig de plank **dunner en glad te maken**. schaven

5 Daarna gebruikt hij **gereedschap** om de vorm af te maken. de beitel

2 **Lees het verhaal. Welk woord past in de zin?**
Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: graven | aftakelen | afwerking | selectie | festival | moeilijkheidsgraad | gave

In de zomer is er op het strand een groot **festival** met muziek en dans. Ze zullen ook een apart terrein **aftakelen** voor zandkastelen. Kunstenaars met een speciale **gave** doen mee. De meeste zandkastelen die je daar gaat zien hebben een heel hoge **moeilijkheidsgraad**. Voor het winnen van de grote prijs is **de afwerking** van het zandkasteel erg belangrijk.

3 **Kijk naar de vetgedrukte woorden. Welk woord is het tegengestelde?**
Let op: je houdt twee antwoorden over.

Kies uit: laat niets merken van | onduidelijk | afraden | bijna | groeit niet | nog lang niet | ontvreden

Ik kan je deze schoenen echt **aanbevelen**. afraden

Janeli is **agenoeg** klaar met haar beeldhouwwerk. nog lang niet

Juf heeft de sommen **haarfijn** uitgelegd. onduidelijk

Onze nieuwe webwinkel **ontwikkelt zich** goed. groeit niet

De jscarver **geeft blijk van** veel kennis over de techniek van het jscarven. laat niets merken van

Lesinhoud

5 **Introductie**

- Herinner de leerlingen aan het verhaal over Yvonne en Rochelle (les 1). Ze gingen met de moeder van Yvonne naar een festival van ijssculpturen. Ze hebben gezien hoe die gemaakt worden. Yvonne denkt dat ze later ook ijscarver wil worden.
- Ga naar het digibord en doe de oefening(en).
- Bespreek kort de leerdoelen met de leerlingen.

Instructie

- De leerlingen maken zelfstandig een test over de woorden uit blok 2 en uit dit hoofdstuk. Bespreek kort de opdrachten, maar ga niet in op de inhoud. Benadruk dat de leerlingen bij elke opdracht twee antwoorden overhouden.

35 **Verwerking**

Dit kan ik nog

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 1 De leerlingen schrijven het goede kijkwoord achter de omschrijving.

Opdracht 2 De leerlingen verbinden de goede omschrijving met het vetgedrukte leeswoord.

Opdracht 3 De leerlingen schrijven het goede schooltaalwoord in de zin.

Dit kan ik nu

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 1 De leerlingen schrijven het goede doelwoord achter de zin.

Opdracht 2 De leerlingen schrijven passende doelwoorden in het verhaal.

Opdracht 3 De leerlingen schrijven de tegenstelling op van het vetgedrukte woord.

5 **Reflectie**

- Bespreek de opdrachten met behulp van het digibord. Laat de leerlingen de resultaten invullen in het groeischrift of op het scoreblad Woordenschat. Laat ze de grafiek bijwerken, zodat ze hun vorderingen kunnen zien.

Extra instructie / differentiatie

Woordenschat Pitstop

Dyslexie

Geef dyslectische leerlingen meer tijd.
Eventueel kunnen ze de test in een aparte ruimte maken.

Compactroute

Alle opdrachten.

H7 Les 6

Taal verkennen

Lesdoelen

Taal verkennen

- De leerling leert wat het voltooid deelwoord is.
- De leerling herhaalt het herkennen en gebruiken van het gezegde.

Lesvoorbereiding

- Zet les 6 klaar op het digibord.
- Combinatiegroep: print de start- en afsluitopdracht bij deze les.
- *Preteaching*: zie de aanwijzingen bij Extra instructie.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- combinatiegroep: printblad Start- en afsluitopdracht

Hoofdstuk 7

Les 6

Taal verkennen

- Ik leer wat het voltooid deelwoord is.
- Ik herhaal het herkennen en gebruiken van het gezegde.

Voltooid deelwoord

Een voltooid deelwoord laat zien dat iets al eerder is gebeurd.
Een voltooid deelwoord begint meestal met **ge-**. Het eindigt op **-en/-d/-t**.

starten – De actie is **gestart**.
lopen – ik heb een rondje **gelopen**.

Bij een voltooid deelwoord hoort altijd een persoonsvorm: is **gestart**, heb **gelopen**.
De persoonsvorm komt van zijn of hebben.

De persoonsvorm en het hele werkwoord

Het hele werkwoord in de zin heeft altijd dezelfde vorm als de woordenboekvorm.

verven – ik zal de kamer **verven**.
stoppen – wij **willen** nu **stoppen**.

Bij het hele werkwoord hoort altijd een persoonsvorm: zal **verven**, willen **stoppen**.
De persoonsvorm komt van bijvoorbeeld zullen of willen.

Let op! Er zijn ook voltooid deelwoorden zonder ge-
verloopen – Wij hebben de auto **verkoocht**.
begonnen – De les is op tijd **begonnen**.

Ook een voorzetsel kan bij de persoonsvorm horen en dat bij het gezegde.
Hij **wacht** het oordeel van de rechter **af**. → alleen persoonsvorm = gezegde = wacht af
Een buitenlandse zakenman **nam** dit bedrijf **over**. → alleen persoonsvorm → gezegde = nam over

Herhaling: gezegde

Alle werkwoorden die in een zin bij elkaar horen, vormen samen het gezegde.

Merle **tekent** een kasteel. → gezegde = alleen de persoonsvorm
Merle **will** een kasteel **tekenen**. → gezegde = persoonsvorm + hele werkwoord
Merle **heeft** een kasteel **getekend**. → gezegde = persoonsvorm + voltooid deelwoord

Let op!
De woorden **te** en **aan** het horen soms ook bij het gezegde.
Boris **ligt** te slapen.
Ze zijn **vuurwerk** aan het **afsteken**.

24

1 Bekijk het uitlegblokje.

2 Wat is het voltooid deelwoord?

Onderstreep het goede antwoord.

- 1 Paula heeft lang op haar moeder gewacht.
- 2 Haar moeder heeft haar sleutels gezocht.
- 3 Paula is alvast naar buiten gelopen.
- 4 Ze is toen maar met de fiets gegaan.

3 Lees het kaartje en beantwoord de vragen.

Lieve Boris,

Sorry, ik heb je verjaardag gemist.

Je verjaardag is vast heel leuk gevierd.

Heb je veel gekregen?

Joram en ik komen morgen.

Joram heeft al een cadeau gekocht,

en ik heb een taart gebakken.

Tot gauw!

Liefs, je grote zus

1 Wat is de persoonsvorm van elke zin? Onderstreep met rood.

2 Wat is het gezegde van elke zin? Onderstreep met geel.

3 Welke werkwoorden zijn een voltooid deelwoord? Onderstreep met blauw.

4 Op welke letters eindigen de voltooid deelwoorden? op-t, -d, -en, -en

5 Wat kun je zeggen over de persoonsvorm in deze zinnen?

De persoonsvorm komt van zijn of hebben

6 Welke zin heeft een gezegde met alleen een persoonsvorm?

Sorry, ik heb je verjaardag gemist.

Je verjaardag is vast heel leuk gevierd.

Joram en ik komen morgen.

Heb je veel gekregen?

25

4 Lees de zinnen.

- 1 Onderstreep met rood van elke zin de persoonsvorm.
- 2 Onderstreep met geel van elke zin het gezegde.
- 3 Onderstreep met blauw de voltooid deelwoorden.

a Achlam is over een steen gestruikeld.

b Zij heeft haar voet verzwikt.

c En haar pols is ook verrekt.

d Achlam moet nu herstellen.

4 Wat valt je op aan de voltooid deelwoorden?

Verzwikt en verrekt beginnen niet met ge-.....

5 Lees de zinnen.

- 1 Onderstreep van elke zin het gezegde.
- 2 Omcirkel de letter van de zinnen met een persoonsvorm en een voltooid deelwoord.
- 3 Onderstreep de letter van de zinnen met een persoonsvorm en een heel werkwoord.

a Het festival is heel goed bezocht.

b Je kunt de kaartjes via internet kopen.

c Bij de ingang moet je je toegangsbewijs tonen.

d Er zijn heel veel bezoekers gekomen.

e In veel kranten heeft er een bericht gestaan.

f Misschien kunnen we de expositie nu nog bezoeken.

6 Lees het kaartje van opdracht 3.

- 1 Doe alsof je Boris bent en schrijf een kaartje terug naar je grote zus.
- 2 Gebruik deze voltooid deelwoorden: verwacht | gehoopt | gekregen | gebed | gelachen

Meerdere antwoorden mogelijk.

26

Lesinhoud

15 Introductie

Je kunt bij deze les een instructiefilmpje inzetten.

- Vraag de leerlingen of ze nog weten wat het gezegde is. Laat zinnen maken met een gezegde met bijvoorbeeld de werkwoorden lezen, eten, slapen. (Bijvoorbeeld: Ik wil een boek lezen. De poes moet eten. Mijn broertje heeft geslapen.) De leerlingen kennen het gezegde als 'persoonsvorm + ander werkwoord'. Vertel dat in deze les het gezegde wordt opgesplitst in 'persoonsvorm + voltooid deelwoord' en 'persoonsvorm + woordenboekvorm'.
- Ga naar het digibord en doe de oefening(en).
- Bespreek kort de leerdoelen met de leerlingen.

Instructie

- Doe de oefening(en) op het digibord. Besteed aandacht aan de verschillende voltooid deelwoorden. Vraag de leerlingen met welke letters de meeste voltooid deelwoorden beginnen. (ge-)

Opdracht 1 Bestudeer samen met de leerlingen het uitlegblok.

Opdracht 2 Onderstreep samen met de leerlingen het voltooid deelwoord.

- Bekijk samen de overige opdrachten, lees ze voor en licht ze zo nodig toe.

25 Verwerking

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 3 De leerlingen beantwoorden vragen over de persoonsvorm, het gezegde en het voltooid deelwoord aan de hand van een kaartje.

Opdracht 4 De leerlingen onderstrepen in de zinnen de persoonsvorm, het gezegde en het voltooid deelwoord (ook zonder voorvoegsel *ge-*).

Opdracht 5 De leerlingen onderstrepen gezegden met woordenboekvormen en met voltooid deelwoorden. Ze geven per zin het verschil aan.

Opdracht 6 De leerlingen schrijven een kaart, waarbij ze voltooid deelwoorden gebruiken.

5 Reflectie

- Bespreek de opdrachten met behulp van het digibord.
- Vraag leerlingen zinnen te maken waarin ze van de volgende werkwoorden het voltooid deelwoord gebruiken: *verbranden*, *lezen*, *geloven*, *proberen* en *onthullen*. Laat een andere leerling daarna het voltooid deelwoord en het gezegde in hun zin benoemen.

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Bespreek met de leerlingen wat een voltooid deelwoord is. Laat ze zinnen aanvullen als: 'Ik lees/Ik heb ...' 'Jij valt/Jij bent ...' 'Hij verzint/Hij heeft ...'

Opdracht 3

Leerwerkschrift Maat

Laat de leerlingen de opdracht samen doen of laat een taalsterke leerling helpen.

Opdracht 4

Taalsterk

Laat de zinnen aanvullen met een voegwoord. Bijvoorbeeld: 'Het festival is heel goed bezocht, maar verleden jaar was het uitverkocht.'

Leerwerkschrift Maat

De leerlingen schrijven van elke zin het hele gezegde op. Ze kleuren de persoonsvormen. Daarna onderstrepen ze de woordenboekvormen en omcirkelen de voltooid deelwoorden.

Coöperatieve werkvorm

Opdracht 4

Beide leerlingen lezen om de beurt een zin en zeggen wat het gezegde is. Dan schrijft ieder de antwoorden op. Daarna zegt leerling 1 de letters van de zinnen van vraag 2 en benoemt persoonsvorm en voltooid deelwoord. Leerling 2 doet dat voor vraag 3 en benoemt persoonsvorm en woordenboekvorm. Ieder mee eens? Dan schrijven beiden de antwoorden op.

Compactroute

Lezen theorie, opdracht 2, 3 en 4.

Combinatiegroep

Startopdracht combinatiegroep

De leerlingen maken een verhaaltje af en onderstrepen het gezegde in alle zinnen.

Afsluitopdracht combinatiegroep

De leerlingen schrijven voltooid deelwoorden in zinnen.

H7 Les 7

Taal verkennen

Lesdoel

Taal verkennen

- De leerling oefent het herkennen en gebruiken van het voltooid deelwoord en het gezegde.

Lesvoorbereiding

- Zet les 7 klaar op het digibord.
- Preteaching:* zie de aanwijzingen bij Extra instructie.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat

Hoofdstuk 7 Les 7

Taal verkennen

- Ik oefen het herkennen en gebruiken van het voltooid deelwoord en het gezegde.

1 Onderstreep het voltooid deelwoord.

Vul de woordenboekvorm achter de zin in.

- Sander heeft de hele middag op zijn kamer gespeeld. *spelen*
- De tafel is pas geverfd. *verven*
- Tom en zijn opa hebben samen gevist. *vissen*
- Julie zijn veef te laat begonnen. *beginnen*
- We hebben de wedstrijd verloren. *verliezen*
- Ik heb dit beeldhouwwerk gisteren verkocht. *verkoppen*

2 Wat is het gezegde?

- Kleur in elke zin het gezegde.
- Welke twee hele werkwoorden staan erin?

bedanken en komen

Beste Yigun,

Wij hebben een prachtige reis gehad. Je hebt ons zo veel verteld over alle bezienwaardigheden. En we hebben zo heerlijk gegeten. We hebben echt enorm genoten. We kunnen je niet genoeg bedanken. Hopelijk kunnen we nog een keer komen. Heb jij het ook leuk gevonden?

Groetjes, Robin en Ayse

27

3 Verander de zin in een zin met een voltooid deelwoord.

1 De leerkracht vertelt een mooi verhaal.

De leerkracht heeft een mooi verhaal verteld.

2 Jasper gebruikt een beitel.

Jasper heeft een beitel gebruikt.

3 Wij verkopen ons huis.

Wij hebben ons huis verkocht.

4 Sacha en Marieke kiezen een lekker stuk taart.

Sacha en Marieke hebben een lekker stuk taart gekozen.

5 Zij verdwaalt in het bos.

Zij is in het bos verdwaald.

4 Maak de zin af. Gebruik het werkwoord voor de zin.

Maak een gezegde met het hele werkwoord of met een voltooid deelwoord.

Onderstreep daarna het gezegde in elke zin.

winnen	Leyla kan de wedstrijd <u>winnen</u> .
komen	Ercan en Thomas zijn <u>te laat gekomen</u> .
overnachten	De jongens hebben <u>in een tent overnacht</u> .
wachten	Ik zit <u>al heel lang te wachten</u> .
liegen	Wilson heeft <u>echt niet gelogen</u> .
spelen	Julie zijn <u>lief aan het spelen</u> .

28

5 Kijk naar het plaatje. Maak zinnen met een gezegde, voltooid deelwoord of heel werkwoord.

Gebruik het voltooid deelwoord of het hele werkwoord van:

schilderen | afwerken | gebruiken | schoonmaken | verkopen.

1 *Maak drie antwoorden mogelijk.*

2

3

4

5

6 Kies zes woorden en maak met elk woord een zin.

Kies uit: herhaalt (tw) | gebeurt (tw) | verhuist (tw) | bezorgt (tw)
herhaald (voit dw) | gebeurd (voit dw) | verhuisd (voit dw) | bezorgd (voit dw)

1 *Maak drie antwoorden mogelijk.*

2

3

4

5

6

Ben jij al in beweging geweest? Wat heb je geoefend?

29

LEERWERKSCHRIFT blz. 27 – 28 – 29

Hoofdstuk 7 Les 7

Taal verkennen

- Ik oefen het herkennen en gebruiken van het voltooid deelwoord en het gezegde.

1 Onderstreep in elke zin het voltooid deelwoord.

Kijk eerst naar het hele werkwoord dat voor de zin staat.

spelen	1 Sander heeft de hele middag op zijn kamer <u>gespeeld</u> .
verven	2 De tafel is pas <u>geverfd</u> .
vissen	3 Tom en zijn opa hebben samen <u>gevist</u> .
beginnen	4 Julie zijn veef te laat <u>begonnen</u> .
verliezen	5 We hebben de wedstrijd <u>verloren</u> .
verkoppen	6 Ik heb dit beeldhouwwerk gisteren <u>verkocht</u> .

2 Wat is in elke zin het gezegde?

Onderstreep het goede antwoord.

Beste Yigun,

Wij hebben een prachtige reis gehad.

Je hebt ons zo veel verteld.

We hebben heerlijk gegeten.

We hebben erig genoten.

We willen je bedanken.

We zullen nog een keer komen.

Groetjes, Robin en Ayse

27

3 Vul het voltooid deelwoord in.

1 De leerkracht vertelt een mooi verhaal.

De leerkracht heeft een mooi verhaal verteld.

2 Jasper gebruikt een beitel.

Jasper heeft een beitel gebruikt.

3 Wij verkopen ons huis.

Wij hebben ons huis verkocht.

4 Sacha en Marieke kiezen een lekker stuk taart.

Sasha en Marieke hebben een lekker stuk taart gekozen.

4 Maak de zin af. Gebruik het werkwoord voor de zin.

Maak een gezegde met het hele werkwoord of met een voltooid deelwoord.

winnen	1 Leyla kan de wedstrijd <u>winnen</u> .
komen	2 Ercan en Thomas zijn te laat <u>gekomen</u> .
overnachten	3 De jongens hebben in een tent <u>overnacht</u> .
wachten	4 Ik zit al heel lang <u>te wachten</u> .
liegen	5 Wilson heeft echt niet <u>gelogen</u> .
spelen	6 Julie zijn lief <u>aan het spelen</u> .

28

5 Kijk naar het plaatje. Maak zinnen.

1 Gebruik de persoonsvorm van deze werkwoorden:

mengen | schilderen | schoonmaken

- De kunstenaar mengt een aantal kleuren.
- Hij schildert een nieuw kunstwerk.
- Zijn kwasten maakt hij straks schoon.

2 Gebruik deze voltooid deelwoorden:

gemengd | geschilderd | schoongemaakt

- De kunstenaar heeft een aantal kleuren gemengd.
- Hij heeft een nieuw kunstwerk geschilderd.
- Hij heeft zijn kwasten goed schoongemaakt.

6 Maak met elk woord een zin.

- herhaalt _____
- herhaald _____
- gebeurt _____
- gebeurd _____

Ben jij al in beweging geweest?

Wat heb je geoefend?

29

LEERWERKSCHRIFT MAAT blz. 27 – 28 – 29

Lesinhoud

5 Introductie

Je kunt bij deze les een instructiefilmpje inzetten.

- Ga naar het digibord en doe de oefening(en).
- Bespreek kort het leerdoel met de leerlingen.

Instructie

- Doe de oefening(en) op het digibord.
- Bespreek eventueel nogmaals het uitlegblok uit het leerwerkschrift van les 6.
- Bekijk samen de opdrachten, lees ze voor en licht ze zo nodig toe.

35 Verwerking

Opdracht 1 De leerlingen onderstrepen het voltooid deelwoord en schrijven de woordenboekvorm op.

Maat De leerlingen onderstrepen het voltooid deelwoord; de woordenboekvorm is gegeven.

Opdracht 2 De leerlingen kleuren het gezegde in de zinnen en schrijven de twee woordenboekvormen op.

Maat De leerlingen onderstrepen in elke zin het gezegde.

Opdracht 3 De leerlingen veranderen de zin in een zin met een voltooid deelwoord.

Maat De leerlingen vullen de zin aan met een voltooid deelwoord.

Opdracht 4 De leerlingen maken de zin af met de woordenboekvorm of een voltooid deelwoord. Ze onderstrepen het gezegde.

Maat Vergelijkbaar met Basis; zonder onderstrepen van het gezegde.

Opdracht 5 De leerlingen maken bij een afbeelding met gegeven woorden enkele zinnen, met een voltooid deelwoord of de woordenboekvorm.

Maat Vergelijkbaar met Basis, met gegeven persoonsvormen en voltooid deelwoorden.

Opdracht 6 De leerlingen maken zes zinnen met gegeven persoonsvormen of een voltooid deelwoord.

Maat Vergelijkbaar met Basis, met vier zinnen. Per zin is een persoonsvorm of voltooid deelwoord gegeven.

5 Reflectie

- Bespreek opdracht 5 met behulp van het digibord. Laat een aantal leerlingen hun verhaal of zinnen voorlezen.
- Vraag de leerlingen welk werkwoord gebruikt wordt als er een voltooid deelwoord in de zin staat. (Als er een voltooid deelwoord wordt gebruikt, is er een persoonsvorm van *zijn* of *hebben*.)
- Kijk voor de antwoorden op het digibord.

Transfer

Onderscheid persoonsvorm – voltooid deelwoord

Vraag de leerlingen: 'Waarom leer je wat persoonsvormen en voltooid deelwoorden zijn?' Inventariseer de antwoorden op het bord. Maak duidelijk dat je anders niet weet hoe je homofone werkwoordsvormen (werkwoordsvormen die hetzelfde klinken, maar anders worden gespeld) moet schrijven. Schrijf voorbeelden op het digibord: Hij verhuist. ↔ Hij is verhuisd.

Zij beantwoordt de brief. ↔ Zij heeft de brief beantwoord.

Bij 'gevaarlijke' werkwoorden (werkwoorden die met *be-*, *ge-*, *ver-* of *ont-* beginnen) kunnen de pv en het volt dw hetzelfde klinken. Dan moet je dus weten of het om de pv of het volt dw gaat: als je dat niet weet, kun je de juiste regels niet toepassen!

Ook bij het leren van een andere taal heb je deze termen nodig om de werkwoordsvorm goed te schrijven:

I send (ik verstuur) ↔ I have sent (Ik heb verstuurd).

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Herhaal met de leerlingen wat een voltooid deelwoord is. Laat ze zinnen aanvullen als: 'Ik kijk/Ik heb ...' 'Jij slaapt/Jij hebt ...' 'Hij koopt/Hij heeft ...'

Opdracht 2

Leerwerkschrift Maat

Laat de leerlingen de persoonsvorm, het voltooid deelwoord en daarna pas het gezegde aanwijzen.

Opdracht 5

Taalsterk

Laat de leerlingen een eigen verhaal schrijven bij de afbeelding, waarbij ze zelf bedenken welke werkwoorden ze gebruiken. Laat ze ook het gezegde in de zinnen onderstrepen.

Coöperatieve werkvorm

Opdracht 5 (leerwerkschrift)

Leerling 1 maakt een zin met een gezegde met een voltooid deelwoord. Leerling 2 maakt met hetzelfde werkwoord een zin met een gezegde met het hele werkwoord. Ze kiezen welke zin ze opschrijven. Bij het tweede werkwoord wisselen ze van rol.

Compactroute

Opdracht 2, 3 en 5.

Bewegend leren

Bied de leerlingen een bewegingsactiviteit aan. Deze activiteiten staan in de cockpit.

H7 Les 8

Schrijven

Lesdoel

Schrijven

- De leerling leert hoe hij een instructietekst schrijft.

Lesvoorbereiding

- Zet les 8 klaar op het digibord.
- Combinatiegroep: print de start- en afsluitopdracht bij deze les.
- Preteaching*: zie de aanwijzingen bij Extra instructie.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- combinatiegroep: printblad Start- en afsluitopdracht

Hoofdstuk 7
Les 8

Schrijven
• leer hoe ik een instructietekst schrijf.

Vetballen maken

In de winter hebben vogels het moeilijk. Als het erg koud is of als er sneeuw ligt, is voedsel namelijk moeilijk te vinden. Jij kunt de vogels helpen door vetballen te maken en op te hangen in je tuin of op het schoolplein.

Wat heb je nodig?

- frituurvet
- een kartonnen bakje (bijvoorbeeld een afgesneden melkpak)
- vogelzaad
- een stuk touw
- een flinke pan

Wat moet je doen?

Voorbereiding

- Zet eerst alle spullen klaar.
- Lees dan de instructie helemaal door.

Uitvoering

- Smelt het frituurvet in de pan.
- Doel vervolgens het vogelzaad erbij.
- Roer goed door.
- Giet nu de warme bij in het kartonnen bakje.
- Hang een touwtje in het bakje.
- Laat afkoelen.

Afsluiting

9 ...

Vetballen maken

start **frituurvet smelten** → **1** → **kouw en bij in het bakje** → **2** → **bakje weghalen** → **3** → klaar

1. Bekijk de instructietekst.
Lees de tekst nog niet.

2. Beantwoord de vragen.

1 Wat is het doel van een instructietekst? *Een instructietekst beschrijft hoe je iets moet doen of maken.*

2 Waar gaat deze instructietekst over? *De tekst gaat over het maken van vetballen voor vogels.*

3 Voor wie is de tekst geschreven? *Voor kinderen die vogels in de winter willen helpen en willen weten hoe je zelf vetballen kunt maken.*

4 Welke woorden passen bij een instructietekst? Onderstreep de goede antwoorden.
rijmwoorden | werkwoorden | elasties | uitleg | spanmend | stappen | samenvatting | volgorde | reactie | wat je nodig hebt | cijfers

3. Lees de tekst.

4. Beantwoord de vragen.

1 Uit welke onderdelen bestaat de instructie? *De voorbereiding, de uitvoering, de afsluiting.*

2 Zoek in de tekst de woorden die met de volgorde van de handelingen te maken hebben.
eerst, dan, vervolgens, nu

3 Lees de tekst bij Uitvoering. Kijk ook in het pijldiagram. Klopt die volgorde? Leg je antwoord uit.
Nee, je moet eerst het touw in het bakje hangen en dan pas de bij erin gieten. Anders verbrand je je vingers.

Leestip
Lees en visualiseer. Een instructietekst lees je eerst globaal (wat ga je maken?) en dan lees je inhoudelijk. Visualiseer altijd de stappen. Zie dus elke stap voor je. Hoe je dat doet of hoe het product ontstaat. Daardoor begrijp je wat je precies moet doen!

5. Maak de instructietekst af bij afronding.
Kijk naar de plaatjes en naar het pijldiagram. Vul de ontbrekende instructiezinnen in.

Bijvoorbeeld:

9. Sla de randen van het kartonnen bakje (melkpak) naar beneden.

10. Hang de vetbol in een boom.

6. Maak het pijldiagram af.

1 Wat is het doel van een pijldiagram?
Meerdere antwoorden mogelijk.

2 Maak het pijldiagram af. Vul de goede instructie in bij elk cijfer.

1 *Meerdere antwoorden mogelijk.*

2

3

7. Wat kun je nog meer doen voor de vogels in de winter?
Maak een instructietekst. Begin je zinnen met een werkwoord.

Bijvoorbeeld:

- Hang een pinduketting op.
- Maak een vogelhuisje.
- Zet water met suiker neer als het vriest.
- Voor watervogels.

Lesinhoud

15 Introductie

Je kunt bij deze les een instructiefilmpje inzetten.

- Vertel de leerlingen dat ze deze les gaan lezen hoe je vetbollen kunt maken. Vraag of ze weten wat dat zijn en of ze die al eens gemaakt hebben.
- Ga naar het digibord en toon het filmpje *Hoe maak je vetbollen?*. Het filmpje is afkomstig van de website van Schooltv (zoektermen: primair onderwijs, vetbollen voor vogels). Het filmpje is een suggestie. Elk gewenst filmpje over het maken van vetbollen kan ingezet worden.
- Bespreek kort het leerdoel met de leerlingen.

Instructie

- Doe de oefening(en) op het digibord.
- Bekijk samen de opdrachten, lees ze voor en licht ze zo nodig toe.

Opdracht 1 Bekijk samen de instructietekst over het maken van vetbollen.

Opdracht 2 Herhaal de kenmerken en het doel van een instructietekst. Bespreek ook het pijldiagram. Dat geeft de volgorde van de handelingen aan. Vertel dat in dit pijldiagram sommige stappen zijn samengevoegd. Zien de leerlingen welke? (stap 6 en 7) Maak daarna de vragen mondeling. Maak de vragen met de leerlingen samen.

Opdracht 3 Lees samen met de leerlingen de tekst en de Leestip.

20 Verwerking

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 4 De leerlingen beantwoorden vragen over de kenmerken van de instructietekst.

Opdracht 5 De leerlingen schrijven de ontbrekende instructiezinnen op met behulp van de afbeeldingen.

Opdracht 6 De leerlingen geven aan wat het doel is van een pijldiagram en maken het diagram af.

Opdracht 7 De leerlingen schrijven met instructiezinnen nog meer dingen op die ze voor vogels in de winter kunnen doen.

10 Reflectie

- Bespreek opdracht 5 met behulp van het digibord. Vraag of het gelukt is de instructiezinnen te schrijven. Als er alleen maar afbeeldingen zouden hebben gestaan (in plaats van instructiezinnen), zouden die dan voldoende informatie hebben gegeven? (Misschien wel, maar tekst en afbeeldingen ondersteunen elkaar. Het is bij een instructietekst vaak goed als beide gebruikt worden.)

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Lees van tevoren de tekst met de leerlingen en kijk samen alvast naar het filmpje.

Opdracht 5

Taalsterk

Laat de leerlingen ook een instructietekst schrijven voor het maken van varianten op vetbollen, bijvoorbeeld met fruit of noten.

Opdracht 6

Leerwerkschrift Maat en NT2

Laat de leerlingen in eigen woorden omschrijven welke stappen zij missen in het pijldiagram. Help ze bij het zo kort mogelijk samenvatten van deze stappen. Laat de leerlingen daarna de ontbrekende stappen in het pijldiagram zetten.

Coöperatieve werkvorm

Opdracht 4

Beide leerlingen maken eerst individueel de opdracht op een blaadje (denken). Daarna lezen ze aan elkaar voor wat ze opgeschreven hebben (delen) en geven hun mening/vullen aan (uitwisselen). Samen bepalen ze wat ze opschrijven.

Compactroute

Opdracht 1 tot en met 4.

Combinatiegroep

Startopdracht combinatiegroep

De leerlingen veranderen een beschrijvende tekst in een instructietekst.

Afsluitopdracht combinatiegroep

De leerlingen maken tekeningen bij de tekst om de instructie te verduidelijken.

H7 Les 9

Schrijven

Lesdoel

Schrijven

- De leerling oefent het schrijven van een instructietekst.

Lesvoorbereiding

- Zet les 9 klaar op het digibord.
- Preteaching:* zie de aanwijzingen bij Extra instructie.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat

Hoofdstuk 7
Les 9

Schrijven
• oefen het schrijven van een instructietekst.

Zelf kaarsen maken

Je kunt kaarsen in allerlei vormen en maten kopen in de winkel, maar het is ook leuk om ze zelf te maken. Moelijk? Nee hoor, dat valt best mee. Je hebt natuurlijk kaarsvet nodig. En je hebt iets nodig om de kaars mee aan te steken: de lont. Het kaarsvet moet eerst gesmolten worden. Je zet de bak met kaarsvet in een grote pan met kokend water. Als het kaarsvet is gesmolten, kun je het in allerlei vormen of maten gieten. Maar hang er eerst een lont in. Als alles hard geworden is, kun je de mal eraf halen en klaar is je kaars.

Wat heb je nodig?

kaarsvet
stuk touw voor de lont
grote pan met water
bak om kaarsvet in te smelten
formis
vormen/mallen

Wat moet je doen? Voorbereiding 1

1

Ditvoering 2

Afsluiting 3

Bij een instructietekst staat vaak een lijst met wat je nodig hebt.

Beschrijf stap voor stap wat je moet doen.

Begin elke zin met een werkwoord.

Gebruik nummers om een volgorde aan te geven.

34

1 Kijk naar de tekst.
1 Wat voor soort tekst is de eerste alinea? *Een informatieve tekst.*
2 Je gaat er een instructietekst van maken. Noem vier kenmerken van een instructietekst.
 De tekst heeft korte zinnen, de zinnen beginnen vaak met een werkwoord, voor de zin staat meestal een nummer om een volgorde aan te geven, om de tekst duidelijker te maken zijn er vaak plaatjes.

2 Lees de tekst.

3 Maak de instructietekst af.
1 Schrijf alle benodigdheden op onder **Wat heb je nodig?**
2 Schrijf de instructies op. Gebruik signaalwoorden om de volgorde duidelijk te maken zoals: eerst, dan, daarna, tot slot.

4 Bedenk plaatjes bij de instructietekst.
Zoek twee zinnen waar je een tekening bij wilt maken. Maak de tekeningen en schrijf de zinnen eronder.
 Ter beoordeling van de leerkracht.

zin 1 _____ zin 2 _____

35

5 Lees je instructietekst nog een keer.
Verbeter je tekst, als dat nodig is.

1 Heb je alle benodigdheden opgeschreven?
2 Is de opbouw van je instructie logisch?
3 Begint elke stap met een werkwoord?
4 Heb je signaalwoorden gebruikt in de stappen?
5 Heb je alle woorden goed geschreven?

6 Laat je tekst aan een klasgenoot lezen. *Meerdere antwoorden mogelijk.*
Je klasgenoot beantwoordt de vragen. Verbeter daarna je tekst, als dat nodig is.

	ja	nee
1 Begrijp je wat je nodig hebt?	☐	☐
2 Snap je welke handelingen je uit moet voeren?	☐	☐
3 Klopt de volgorde van de stappen?	☐	☐
4 Weet je nu hoe je een kaars maakt?	☐	☐
5 Zijn alle woorden goed geschreven?	☐	☐

7 Bedenk een instructietekst voor een doppelkaars.
Een doppelkaars maak je door de lont steeds even in het kaarsvet onder te dompelen. Dat doe je tot de kaars dik genoeg is. Je gebruikt dus geen mal.

Meerdere antwoorden mogelijk.

36

LEERWERKSCHRIFT blz. 34 – 35 – 36

Hoofdstuk 7
Les 9

Schrijven
• oefen het schrijven van een instructietekst.

Zelf kaarsen maken

Je kunt kaarsen in allerlei vormen en maten kopen in de winkel, maar het is ook leuk om ze zelf te maken. Moelijk? Nee hoor, dat valt best mee. Je hebt natuurlijk kaarsvet nodig. En je hebt iets nodig om de kaars mee aan te steken: de lont. Het kaarsvet moet eerst gesmolten worden. Je zet de bak met kaarsvet in een grote pan met kokend water. Als het kaarsvet is gesmolten, kun je het in een mal gieten. Maar hang er eerst een lont in. Is het kaarsvet hard geworden? Dan kun je de mal eraf halen. Klaar is je kaars.

Wat heb je nodig?

kaarsvet
Meerdere antwoorden mogelijk.
grote pan met water
formis

Wat moet je doen?

1 Zet eerst een bak in een *grote pan met kokend water.*
 Smelt dan het *kaarsvet in de pan.*
 Hang de lont *er in de mal.*
 Giet daarna het vet *er in* en laat het kaarsvet *afkoelen.*
 Verwijder tot slot *de mal.*

Maak een lijst met wat je nodig hebt.

Beschrijf stap voor stap wat je moet doen. Begin elke zin met een werkwoord. Gebruik nummers om een volgorde aan te geven.

34

1 Kijk naar de tekst.
Je gaat er zo een instructietekst van maken. Noem vier kenmerken van een instructietekst.

1 De zinnen zijn *kort.*
2 Ze beginnen vaak met een *werkwoord.*
3 Voor de zin staat vaak een *nummer.*
4 Om de tekst duidelijker te maken zijn er vaak *plaatjes.*

2 Lees de tekst.

3 Maak de instructietekst af.
Gebruik de informatie voor je instructietekst.
1 Schrijf nog drie benodigdheden erbij.
 Kies uit: een stuk touw voor de lont | een mes | een bord | een bak om kaarsvet in te smelten | vormen/mallen | een schep om het kaarsvet mee op te scheppen | een waslijn om de kaarsen te laten drogen.
2 Maak de instructiezinnen af.

4 Bedenk een plaatje bij de instructietekst.
1 Zoek een zin waar je een tekening bij wilt maken.
2 Schrijf het nummer van de zin in het tekenvak en maak de tekening.

5 Lees je instructietekst nog een keer. *Meerdere antwoorden mogelijk.*
Beantwoord de vragen. Verbeter daarna je tekst, als dat nodig is.

	ja	nee
1 Is de opbouw van je instructie logisch?	☐	☐
2 Begint elke stap met een werkwoord?	☐	☐
3 Heb je alle woorden goed geschreven?	☐	☐

35

6 Laat je tekst aan een klasgenoot lezen. *Meerdere antwoorden mogelijk.*
Je klasgenoot beantwoordt de vragen. Verbeter daarna je tekst, als dat nodig is.

	ja	nee
1 Begrijp je wat je nodig hebt?	☐	☐
2 Snap je welke handelingen je moet uitvoeren?	☐	☐
3 Klopt de volgorde van de stappen?	☐	☐
4 Weet je nu hoe je een kaars maakt?	☐	☐
5 Zijn alle woorden goed geschreven?	☐	☐

7 Bedenk een instructietekst voor een doppelkaars. Begin elke zin met een werkwoord.
Een doppelkaars maak je door de lont steeds even in het kaarsvet onder te dompelen. Dat doe je tot de kaars dik genoeg is. Je gebruikt dus geen mal.

Meerdere antwoorden mogelijk.

36

LEERWERKSCHRIFT MAAT blz. 34 – 35 – 36

Lesinhoud

5

Introductie

- Ga naar het digibord en toon eventueel het filmpje *Hoe worden kaarsen gemaakt?*. Het filmpje is afkomstig van de website van Schooltv (zoektermen: primair onderwijs, kaarsen maken). Het filmpje is een suggestie. Elk gewenst filmpje over het maken van kaarsen kan ingezet worden.
- Vertel de leerlingen dat ze een instructietekst gaan schrijven voor het maken van kaarsen in een vorm of mal.
- Bespreek kort het leerdoel met de leerlingen.

Instructie

- Doe de oefening(en) op het digibord. Benadruk dat het belangrijk is dat de zinnen in een instructie in de goede volgorde staan.
- Bekijk samen de opdrachten, lees ze voor en licht ze zo nodig toe.

35

Verwerking

Opdracht 1 De leerlingen bepalen wat voor soort tekst de eerste alinea is. Ze noteren de kenmerken van een instructietekst.

Maat De leerlingen noemen vier kenmerken van een instructietekst.

Opdracht 2 De leerlingen lezen de instructietekst.

Opdracht 3 De leerlingen maken de instructietekst af. Ze vullen de benodigdheden in en schrijven de instructies.

Maat De leerlingen schrijven drie extra benodigdheden in de tekst en maken de instructiezinnen af.

Opdracht 4 De leerlingen vullen de tekst aan met twee tekeningen.

Maat Vergelijkbaar met Basis, met één tekening.

Opdracht 5 De leerlingen controleren en verbeteren hun tekst.

Maat Vergelijkbaar met Basis, met ja/nee-hulpvragen.

Opdracht 6 De leerlingen laten de tekst door een klasgenoot lezen. Die geeft aan of de tekst duidelijk en uitvoerbaar is.

Opdracht 7 De leerlingen schrijven een instructietekst voor het maken van een dompelkaars.

Maat Vergelijkbaar met Basis; de leerlingen beginnen elke zin met een werkwoord.

5

Reflectie

- Bespreek opdracht 3 met behulp van het digibord. Vraag welke benodigdheden de leerlingen genoteerd hebben. Laat enkele leerlingen de stappen voorlezen en laat andere leerlingen bepalen of de instructie duidelijk is.
- Kijk voor de antwoorden op het digibord.

Extra instructie / differentiatie

Preteaching

Lees van tevoren de tekst met de leerlingen en kijk samen naar het filmpje.

Opdracht 3

Leerwerkschrift Maat

Laat de leerlingen de instructie eerst mondeling vertellen en dan pas opschrijven. Laat ze woorden gebruiken als *eerst*, *dan* en *daarna*.

NT2

Besteed aandacht aan de specifieke termen die bij het maken van kaarsen horen: *het kaarsvet*, *de lont*, *de mal*, *smelten*, enzovoort.

Coöperatieve werkvorm

Opdracht 2 (leerwerkschrift Maat)

De leerlingen kiezen samen nog drie benodigdheden. Dan vertelt leerling 1 één minuut (zandloper of stopwatch) hoe hij de instructietekst wil afmaken. Leerling 2 mag alleen maar luisteren. Daarna vat hij samen wat leerling 1 gezegd heeft en mag zelf daarna ook één minuut aanvullen. Zo helpen ze elkaar op gang om daarna de tekst af te maken.

Compactroute

Opdracht 1 tot en met 5.

Lesdoelen

Dit kan ik nog

- De leerling herhaalt het herkennen en gebruiken van voegwoorden uit blok 2.
- De leerling herhaalt het aanwijzen van onderwerp en persoonsvorm in een zin met een voegwoord uit blok 2.

Dit kan ik nu

- De leerling herhaalt het herkennen en gebruiken van het voltooid deelwoord en het gezegde.

Lesvoorbereiding

- Print voor iedere leerling het scoreblad Taal verkennen of gebruik het groeischrift.

Materiaal

- digibord
- leerwerkschrift
- leerwerkschrift Maat
- groeischrift of scoreblad Taal verkennen

Ontwerpend en onderzoekend leren

Werk je met de projectmap, dan kun je deze les vervangen door stap 2 van project 4.

Hoofdstuk 7 Les 10

Taal verkennen

Dit kan ik nog

- Ik herhaal het herkennen en gebruiken van voegwoorden uit blok 2.
- Ik herhaal het aanwijzen van onderwerp en persoonsvorm in een zin met een voegwoord uit blok 2.

Dit kan ik nu

- Ik herhaal het herkennen en gebruiken van het voltooid deelwoord en het gezegde.

Dit kan ik nog

1 Welk voegwoord past in de zin?

Kies uit: *terwijl | doordat | maar | zodat | als*

- 1 Doordat het 's avonds zo vroeg donker is, kan ik niet meer voetballen.
- 2 Ik houd van appeltaart, maar ik eet het niet vaak.
- 3 Als hij naar vioolles gaat, gaat hij met de bus.
- 4 De leraar zet alles klaar, zodat hij snel kan beginnen.
- 5 Klaarte eet een ijsje, terwijl zij op haar vriend wacht.

2 Bedenk de ontbrekende woorden.

In het eerste deel van de samengestelde zin ontbreekt een onderwerp en in het tweede deel ontbreekt een persoonsvorm.

- 1 Ik houd niet van brood, daarom est ik tussen de middag vaak soep.
- 2 Ze zit op blokfluitles en ze and ook vioolspelen.
- 3 Mijn vriend is ziek, daarom gaat mijn broer mee naar de wedstrijd.
- 4 Hij had zijn repetitie goed geleerd, maar hij had toch een onvoldoende.
- 5 De slagerij is morgen dicht, omdat de eigenaar van de slagerij op vakantie gaat.

37

3 Welk voegwoord past in de zin?

Kies uit: *hoevel | en | want | omdat | als*

- 1 Myrte gaat een dansopleiding volgen, want ze is gek op dansen.
- 2 Altijd als mijn moeder een taart bakt, ik ik de deegkom uit.
- 3 Ze gaat op tijd van huis, zodat ze niet te laat wil komen.
- 4 Ik houd van bloemkool en spinazie vind ik ook lekker.
- 5 Tim eet een broodje, hoevel hij geen honger heeft.

Dit kan ik nu

1 Maak de zinnen af met een voltooid deelwoord.

Gebruik het werkwoord dat voor de zin staat.

maken	Die iglo is van sneeuw en ijs <u>gemaakt</u> .
ontwerpen	Eerst is er een mal <u>ontworpen</u> .
vullen	De bouwers hebben de mal met sneeuw <u>gevuld</u> .
stapelen	De ijsblokken zijn op elkaar <u>gestapeld</u> .
spullen	Als laatste hebben ze water over de iglo <u>gespaten</u> .

2 Onderstreep van elke zin het gezegde.

- 1 Stefanie en Miko zijn naar een expositie gegaan.
- 2 Hun moeder kon ze brengen.
- 3 Miko loopt langs alle beelden.
- 4 Stefanie is aan het klagen over de kou.
- 5 Na afloop mogen ze warme chocolademelk drinken.

38

3 Lees de zinnen.

- 1 Onderstreep met rood van elke zin de persoonsvorm.
- 2 Kleur in elke zin het gezegde.
- 3 Omcirkel met geel de voltooid deelwoorden.
 - a De leerkracht vertelt over de nieuwe schooltuin.
 - b De leerlingen gaan eerst een ontwerp maken.
 - c Ze hebben daarover gelezen.
 - d In het voorjaar gaan ze de tuin voorbereiden.
 - e Daarna mogen ze echt gaan tuinieren.

39

Lesinhoud

5

Introductie

- Vertel de leerlingen dat ze vandaag oefenen met de leerstof van blok 2 (voegwoorden en de plek van de persoonsvorm en het onderwerp in een bijzin) en met de leerstof van deze week (voltooid deelwoord en gezegde).
- Ga naar het digibord en doe de oefening(en).

Instructie

- De leerlingen maken zelfstandig de zelftest Taal verkennen. Bespreek de opdrachten met de leerlingen. Ga daarbij niet in op de inhoud.

35

Verwerking

Dit kan ik nog

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 1 De leerlingen vullen de goede voegwoorden in.

Opdracht 2 De leerlingen plaatsen een onderwerp en persoonsvorm in een samengestelde zin.

Opdracht 3 De leerlingen vullen goede voegwoorden in de zin in.

Dit kan ik nu

Opdrachten zijn gelijk voor het leerwerkschrift en het leerwerkschrift Maat.

Opdracht 1 De leerlingen vullen het gezegde aan met het voltooid deelwoord van het werkwoord dat voor de zin staat.

Opdracht 2 De leerlingen onderstrepen het gezegde in de zinnen.

Opdracht 3 De leerlingen onderstrepen in zinnen de persoonsvorm, kleuren het gezegde en omcirkelen het voltooid deelwoord.

5

Reflectie

- Bespreek de opdrachten met behulp van het digibord. Laat de leerlingen de resultaten invullen in het groeischrift of op het scoreblad Taal verkennen. Laat ze de grafiek bijwerken, zodat ze hun vorderingen kunnen zien.

Extra instructie / differentiatie

Taal verkennen Pitstop

Dyslexie

Geef dyslectische leerlingen meer tijd. Eventueel kunnen ze de test in een aparte ruimte maken.

Compactroute

Alle opdrachten.